

Ár 2014, föstudaginn 5. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 92/2014**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, , hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 29. ágúst 2014, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 26. ágúst 2014. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 29. ágúst 2014, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 3. október 2014. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 7. október 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 21. október 2014.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. desember 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 18. maí 2008 var skuldabréf nr. R, að fjárhæð kr. 2.400.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Staðfestu þau að hafa kynnt sér efni bréfsins og að þau gerðu sér grein fyrir í hverju ábyrgð þeirra væri fólgin og að þau teldu hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefðu þau kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 18. maí var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga [R]“ undirritað, m.a. af sóknaraðila. Greiðandi að láni að fjárhæð kr. 2.400.000 var tilgreindur A og ábyrgðarmenn voru sóknaraðili og B. Ekki var hakað við hvort ráðstafa ætti meira en helmingi lánsfjár til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá FF. Staðfestu ábyrgðarmenn að hafa fengið og kynnt sér bækling FF um sjálfskuldarábyrgðir. Þá óskuðu ábyrgðarmenn eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin og settu upphafsstafi sína við það val. Tiltekið var að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærri en kr. 1.000.000. Ekki var hakað við hvort

niðurstaða greiðslumats benti til þess að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki.

Þann 8. maí 2012 var sóknaraðila send tilkynning um nauðungarsölu frá sýslumanninum í Reykjanesbæ. Hafði embættinu borist beiðni um nauðungarsölu á ökutækinu S. Ákveðið hafði verið að selja ökutækið á uppboði.

Þann 26. febrúar 2013 var A sent skjal með stöðu innheimtumáls nr. T, vegna skuldabréfs nr. R. Samtals nam fjárhæð kröfunnar kr. 3.490.093.

Þann 16. júlí 2014 undirritaði sóknaraðili skjalið „Móttaka bifreiðar/tækis í vörslu [varnaraðila].“ hjá varnaraðila. Staðfestist þar að sóknaraðili hefði afhent bifreiðina/tækið Subaru Legacy með fastnúmer S til varnaraðila. Í samræmi við lög nr. 90/1991 um nauðungarsölu var bifreiðin/tækið selt á uppboði hjá sýslumanni.

Þann 16. apríl 2014 var lögð fram í héraðsdómi Reykjaness stefna varnaraðila gegn sóknaraðila og A til að greiðslu, in solidum, á skuld að fjárhæð kr. 1.065.467, með dráttarvöxtum. Skuldin var tilkomin vegna búsetu sóknaraðila og eiginmanns hennar, A, í fasteign sem varnaraðili hafði eignast en þau höfðu ekki rýmt.

Þann 7. janúar 2014 var gerður viðauki við skuldabréf nr. Æ, útgefnu af A. Tiltekið var að eftirstöðvar lánsins væru kr. 3.998.000, sem tryggt væri með sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila og B in solidum. Með viðaukanum samþykkti varnaraðili að nýr skuldari, sóknaraðili, yfirtæki skyldur útgefanda samkvæmt skuldabréfinu. Á sama tíma féllu niður sjálfskuldarábyrgðir skuldabréfsins.

Fyrir liggur óundirritað skjal með yfirskriftinni „Breyting á greiðsluskilmálum. Viðauki við skuldabréf“. Skuldabréf það sem um var rætt var skuldabréf sóknaraðila númer Æ. Ný staða láns var tilgreind kr. 3.998.000.

Þann 18. ágúst 2014 var A sent skjal með stöðu innheimtumáls nr. T vegna skuldabréfs nr. R. Samtals nam krafan kr. 4.046.260.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 26. ágúst 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Undir liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila til nefndarinnar kemur eftirfarandi fram: „*Þar sem ég hef grun um að [varnaraðili] hafi brotið alvarlega á mér með vanrækslu sinni og kunnáttuleysi mínu, þ.e.a.s. vegna mögulegrar ólöglegrar ábyrgðar geri ég eftirfarandi kröfu á [varnaraðila]. Krafa mín er sú að [varnaraðili] aflétti skilyrðislaust öllu fjárnámi sem bankinn er með á eignum mínum og greiði mér andvirði þeirra tækja sem ég hef selt og söluandvirðið hefur runnið til bankans. [Varnaraðili] er enn með fjárnám í [E], [F] og [S]. Andvirði þeirra eigna sem ég hef selt þ.e.a.s. [G] = 1.450.000 og [H] = 300.000 = 1.750.000 ásamt vöxtum og öðrum áföllnum kostnaði“.*

Sóknaraðili kveður lögmenn fyrir hennar hönd hafa síðan í maí 2012 verið að reyna að ná sameiginlegri niðurstöðu með varnaraðila sem báðir aðilar gætu þokkalega unað við. Hafi varnaraðili þá þegar verið farinn að beita sóknaraðila mikilli hörku í sínum aðgerðum til að fá fullnustu greiðslu eða samning. Fyrsta formlega tilboð varnaraðila hafi verið nýtt skuldabréf upp á kr. 4.000.000 með 10% vöxtum til 10 ára. Sóknaraðili kveður það boð hafa verið sent henni eftir að hún hafi farið í greiðslumat hjá varnaraðila. Þetta hafi henni og lögmönnum hennar fundist argasti dónaskapur, því hún hafi haft þann skilning á málinu að því væri hægt að ljúka með greiðslu á kr. 500.000. Hafi hún ekki séð ástæðu til að svara þessu útspili bankans og

hafi sú ákvörðun verið tekin í samráði við lögmennina. Þá hafi komið enn eitt útspilið frá varnaraðila um kr. 1.000.000 í lokagreiðslu, en það kveðst sóknaraðili ekki hafa verið tilbúin að samþykkja. Þá hafi verið góð ráð dýr en mánuði seinna hafi komið enn ein stefnan og hafi það nú verið kr. 1.000.000 fyrir vangoldna húsaleigu. Sóknaraðili kveðst fyrir löngu vera komin að þolmörkum en varnaraðila vaxi ásmegin með hverjum deginum sem líði.

Sóknaraðili vísar til þess að hún hafi ásamt öðrum manni verið ábyrgðarmaður á skuldabréfi nr. R sem seinna hafi breyst í Æ og enn verið breytt í V. Varnaraðili hafi tekið fjárnám í öllu sem hann hafi komist yfir og hafi tekið við andvirði seldra eigna sóknaraðila. Það sé liðið á þriðja ár síðan varnaraðili hafi strokað hinn ábyrgðarmanninn út og leyst hann undan skyldum sínum og hafi skilið sóknaraðila eina eftir í súpunni.

Sóknaraðili vísar til þess að greiðandi skuldabréfsins hafi ekki farið í greiðslumat og svo breyti varnaraðili skilmálunum og felli ábyrgðarmann brott að sóknaraðila forspurðri. Bifreiðin S hafi verið í vörslu varnaraðila síðan 16. júlí 2014 en menn frá Króki og Vörslusvippingu hafi hringt og hótað á 1-2 mánaða fresti síðastliðin tvö og hálf ár. Kveðst sóknaraðili hafa gefist upp og skilað bílnum til útibúsins í Reykjanesbæ. Að síðustu sé stefnan um ógreidda húsaleigu, en sóknaraðili kveðst hafa flutt út úr íbúðinni strax eftir nauðungarsöluna. Hafi hún ekki leigt íbúðina af bankanum, enda hafi hún engin fjárráð haft til þess og hafi ekki gert leigusamning við varnaraðila.

Sóknaraðili kveðst ekki gera athugasemdir við ábyrgðina sé hún skilyrt við 50% en sé ábyrgðin in solidum, þá hafi varnaraðili verið að gera ranga hluti þegar bankinn hafi tekið annan ábyrgðarmanninn af bréfinu og skilji sóknaraðila eina eftir að henni forspurðri.

Sóknaraðili telur sig hafa verið svikna í samskiptum við varnaraðila, þ.e.a.s. skuldari hafi ekki farið í greiðslumat þegar lánið hafi verið tekið og aftur þegar bankinn hafi leyst hinn ábyrgðarmanninn undan skyldum sínum. Enn sé varnaraðili að stefna sóknaraðila fyrir húsaleigunni fyrir eign sem bankinn hafi eignast á uppboði og sóknaraðili hafi flutt út með það sama. Sóknaraðili kveðst ekki vita hvar bankinn ætli henni að fá peninga til að greiða þetta, ekki ætli þeir mannum eða öðrum í fjölskyldunni að greiða þetta. Varnaraðili viti kannski af því að þau séu farin að búa aftur saman og saman hafi þau þokkalegar tekjur í dag. Þegar ein manneskja fari í greiðslumat þá sé það ekki öll ættin. Árin 2007, 2008, 2009 og 2010 hafi laun sóknaraðila verið frá kr. 950.000 til 1.200.000 á ári og hafi maður hennar verið með svipað há laun. Varnaraðili virðist engan samningsvilja hafa, einungis það markmið að féfletta sóknaraðila.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að þeim hluta kvörtunar sóknaraðila er lúti að því að varnaraðili hafi hinn 16. apríl sl. höfðað mál á hendur sóknaraðila og maka hennar verði vísað frá. Þá er þess krafist að kröfu sóknaraðila þess efnis að varnaraðili aflétti fjárnámum í áðurnefndum eignum sóknaraðila og endurgreiði sóknaraðila kr. 1.700.000 verði hafnað.

Varnaraðili vísar til þess að kröfur sóknaraðila séu með öllu óljósar í ljósi málsatvika. Af rökstuðningi fyrir kvörtun hennar megi ráða að hún óski eftir því að varnaraðili endurgreiði henni kr. 1.750.000 og aflétti fjárnámum sem rekja megi til

innheimtuaðgerða bankans á grundvelli vanskila skuldabréfs nr. V. Af kvörtuninni verði ráðið að sóknaraðili telji að umrædd ábyrgð hafi verið ógild frá upphafi þar sem ekki hafi verið framkvæmt mat á greiðslugetu aðalskuldara við umrædda lánveitingu, þ.a.l. hafi varnaraðila ekki verið heimilt að grípa til framangreindra innheimtuaðgerða. Af kvörtuninni verði loks ráðið að gerðar séu athugasemdir við að varnaraðili hafi hinn 16. apríl sl. höfðað mál á hendur sóknaraðila og maka hennar til greiðslu vangoldinnar húsaleigu.

Varnaraðili vísar til þess hvað varðar þann hluta kvörtunar sóknaraðila er lúti að því að varnaraðili hafi stefnt sóknaraðila og maka hennar til greiðslu ógreiddrar húsaleigu, að líkt og fram komi í gögnum málsins hafi mál sóknaraðila verið þingfest í héraðsdómi Reykjaness 16. apríl sl. Í ljósi þessa beri að vísa málinu frá nefndinni, sbr. d-lið 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varðandi kröfu um höfnun vísar varnaraðili til 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Samkvæmt framlögðum gögnum hafi sóknaraðili undirritað fyrrgreint skuldabréf hinn 18. maí 2008 sem sjálfskuldarábyrgðaraðili. Samkvæmt skuldabréfinu hafi sóknaraðili ritað undir svohljóðandi yfirlýsingu: „Ég undirritaður hef kynnt mér efni bréfs þessa og geri mér grein fyrir í hverju ábyrgð mín er fölgin og tel hana samrýmast greiðslugetu minni. Jafnframt hef ég kynnt mér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.“ Samhliða hafi sóknaraðili undirritað skjal með heitinu „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“. Þar hafi sóknaraðili merkt við reit þar sem hún hafi óskað eftir því að greiðslugeta skuldara yrði ekki metin. Samkvæmt skjalinu hafi sóknaraðili ritað undir eftirfarandi yfirlýsingu „Sjálfskuldarábyrgðarmaður/menn staðfesta með undirritun sinni að hann/þeir hafi fengið og kynnt sér bækling sparistöðanna um sjálfskuldarábyrgðir.“

Varnaraðili byggir á því að fyrir liggi að sóknaraðili hafi verið og sé maki upphaflegs skuldara að aðurnefndu skuldabréfi. Að því virtu og með hliðsjón af því sem að framan sé rakið hafi upphafleg ábyrgð sóknaraðila verið gild. Beri því að hafna öllum kröfum sóknaraðila.

Framangreindu til viðbótar telur varnaraðili rétt að minna á að ágreiningsmál um fjárnám beri að reka samkvæmt sérreglum laga nr. 90/1989 um aðför.

V.

Niðurstaða.

Undir liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila til nefndarinnar kemur eftirfarandi fram: „Þar sem ég hef grun um að [varnaraðili] hafi brotið alvarlega á mér með vanrækslu sinni og kunnáttuleysi mínu, þ.e.a.s. vegna mögulegrar ólöglegrar ábyrgðar geri ég eftirfarandi kröfu á [varnaraðila]. Krafa mín er sú að [varnaraðili] aflétti skilyrðislaust öllu fjárnámi sem bankinn er með á eignum mínum og greiði mér andvirði þeirra tækja sem ég hef selt og söluandvirðið hefur runnið til bankans. [Varnaraðili] er enn með fjárnám í [E], [F] og [S]. Andvirði þeirra eigna sem ég hef selt þ.e.a.s. [G] = 1.450.000 og [H] = 300.000 = 1.750.000 ásamt vöxtum og öðrum áföllnum kostnaði.“

Kröfur sóknaraðila eru óljósar. Af rökstuðningi hennar fyrir kröfunni virðist mega ráða að hún óski eftir að varnaraðili endurgreiði henni kr. 1.750.000 og aflétti fjárnámum sem rekja meggi til innheimtuaðgerða bankans á grundvelli vanskila

skuldabréfs nr. V, enda hafi sjálfskuldarábyrgð hennar á því skuldabréfi verið ógild frá upphafi. Þá virðist sóknaraðili gera athugasemdir við málshöfðun varnaraðila vegna vangoldinnar húsaleigu. Með því að varnaraðili hefur lagt þennan skilning í kröfugerð sóknaraðila og sóknaraðili ekki gert athugasemdir við það, þykir mega leggja hann til grundvallar umfjöllun um málið.

Verður í upphafi vikið að athugasemdum sóknaraðila vegna málshöfðunar varnaraðila. Í 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki er fjallað um þau mál sem nefndin fjallar ekki um. Samkvæmt d-lið 6. gr. samþykktanna fjallar nefndin ekki um ágreiningsmál sem eru til meðferðar almennra dómstóla eða gerðardóms.

Mál sóknaraðila vegna vangoldinnar húsaleigu er til meðferðar almennra dómstóla. Verður því ekki hjá því komist að vísa kröfu sóknaraðila þar að lútandi frá nefndinni, sbr. d-lið 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Verður því næst vikið að kröfum sóknaraðila varðandi gildi sjálfskuldarábyrgðar hennar á skuldabréfi nr. V.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá þeim sparisjóði. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að undanskilja fjármálafyrirtæki frá skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það.

Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. V. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins var fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema sóknaraðili óskaði eftir því að greiðslumat yrði ekki framkvæmt, enda var sóknaraðili maki eða í óvígðri sambúð með útgefanda skuldabréfsins. Á skjalinu „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga [R]“ óskaði sóknaraðili eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin og setti upphafsstafi sína við það val.

Í ljósi framangreinds og á grundvelli 3. gr. samkomulagsins var varnaraðila ekki skylt að meta greiðslugetu greiðanda, A, og kynna sóknaraðila niðurstöðu þess greiðslumats. Með vísan til þess hefðu ekki verið forsendur til að vikja til hliðar sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. V. Verður því að hafna öllum kröfum sóknaraðila sem studdar eru við að ekki hafi verið staðið rétt að því að stofna til ábyrgðar hennar á umræddu bréfi.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, sem lúta að innheimtumáli varnaraðila, F, gegn henni, sem þingfest var í héraðsdómi Reykjaness 16. apríl 2014 er vísað frá.

Öllum öðrum kröfum sóknaraðila er hafnað.

Reykjavík, 5. desember 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason